

Minskebern

Margryt Poortstra

Minskebern

NIJE BIBLIOTEEK

© 2014 Margryt Poortstra

Twadde printing

Ferskynd yn de rige 'Nije biblioteek', in mienskiplik projekt fan TDE:
Tresoar, Frysk Histoarysk en Letterkundich Sintrum
Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren
Utgouverij Elikser

Dizze útjefte is in yntegrale werútjefte fan de earste printing, ferskynd yn
2008 by Utgouverij Fryslân te Ljouwert.

Omslachûntwerp: Hannie Pijnappels en Evelien Veenstra

Utjefte is mei mooglik makke troch subsydze fan de Provinsje Fryslân yn it
ramt fan it projekt TDE-Edukatyf en de realisasje fan de ôfdieling Frysk op
lezenvoordielst.nl.

ISBN : 978 90 8954 672 2

NUR : 301

Minskebern is opnommen yn de digitale biblioteek fan DBNL, sjoch dbnl.org

Eksimplaren binne te bestellen op
elikser.nl
dbnl.org
of by de boekhannel

Neat út dizze útjefte mei fermannichfâldige wurde, opslein yn in automatisearre
gegevensbestân en/of iepenbier makke troch middel fan print, fotokopy, mikrofilm
of op hokfoar oare wize ek, sûnder foarôfgeande skriftlike tastimming fan Tresoar,
DBNL, Utgouverij Elikser B.V. of de rjochthawwers.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means,
without written permission from the publisher.

PROLOOCH

Twa kanten moat se út, mar se kin mar op ien plak tagelyk wêze. Geke sit mei de tillefoan op 'e skurte en wit it even net mear. Moat se no tichtby it âlde libben bliuwe en de op ien nei lêste stap fan har mem nei de ein mei-sette of moat se it nije wolkom hjitte sadree't it him oankundicht? Moat se nei it ferline of nei de takomst?

Salang't se wit dat Inge swier is, hat Geke har hillich foarnommen om der fuort nei de befalling foar har dochter te wêzen. Sels hat se har mem, dy't pas in pear dagen neitiid kaam, sa mist doe't Inge der krekt wie. Ut ûnderfining wit se hoe wichtich in mem op sa'n stuit is.

Se wit net hoe't it fielt as in dochter net by de lêste ferhuzing is, nei it einstasjon. Ek al soe mem it miskien net ienris yn 'e gaten hawwe, se wol it der net op oankomme litte. In lytse poppe wurdt mei leafde ûntfongen en yn 'e earmen nommen. Wêrom soe in grutte poppe, dy't loslitte moat en hieltyd minder wit wat har oerkomt, net mei likefolle leafde út hannen jûn wurde kinne?

Stadich komt se oerein, leit de tillefoan op it tastel en giet foar it finster stean, as soe dêrbûten in antwurd lizze. It is mai-tiid. Jong grien oan 'e beammen, giele en rôze knoppen yn 'e strûken. Alles wat libje wol is ûnderweis, wat in pear wike lyn noch net te sjen wie, komt no boppe de grûn, knapt út it blêd, wol it ljocht sjen. Geke sykhellet djip. It fielt as sit se fêst tusken de twa poalen fan it libben, tusken it begjin fan 'e ein en it noch ûnbekende aventoer fan in hiel nij begjin.

Mem giet nei har lêste wenplak. Se hienen ôfpraten dat se har mei har trijen, heit, Janny en sy, nei it ferpleechhûs bringe soenen as der plak wie en de oprop kaam, as it safier wie.

Mem sil dêr bliuwe en net wer thúskomme, se sil har dagen dêr slite en wachtsje op 'e dea.

Uteinlik.

De oprop kaam. Anst sil Janny Geke ophelje en dan ride se tegearre nei heit en mem, dy't foar it earst fan har troude libben útinoar moatte. Se sille derby wêze, want sa'n reis makket men net allinnich. Geke sjocht der ôfgryslk tsjinoan.

Se huvert. Se kin it har noch net yntinke. Wis, it siet der oan te kommen. Heit kin net mear foar mem soargje, hy giet der sels ûndertroch. It moat. Se is fierste jong, mar wa hat dêr wat oer te fertellen? In pear oeren ferlyn hie se heit oan 'e tillefoan. De koffer stiet ynpakt. Hy hat de ynstruksjes noch in kear trochlêzen en tinkt dat er neat fergetten hat. In fotoalbum hat er ynpakt, de spreid dy't mem sels jierren lyn haakt hat, har klean, in toilettas fol mei rûkersguod en sjippe, har wite taske dêr't har siel en sillichheid de lêste moannen yn liek te sitten. Alles. Geke koe sels de rook fan mem har luchtjes oproppe doe't se it dêroer hienen: maya, toska, sjippe en krêm.

Se hat har opladen foar dizze dei. Se tocht dat se der klear foar wie. De ôfrûne wiken hat se nachts min sliept, dreamd, oan it ferline tocht, oan doe't mem noch goed wie, sy noch bern. Yn har holle nimt se al hiel lang ôfskied, mar doe't it berjocht kaam dat it safier wie, dat der no in plakje wie en dat se mem mar bringe moasten, doe wie se der even hielendal ôf. It kin noch net, tinkt se, ik bin noch tefolle har bern om har gean te litten. Ik ha mar ien mem.

Geke hat ek mar ien dochter. Dy belle sakrekt. Se fûn it in healjier lyn geweldich doe't se hearde dat se beppe wurde soe, it hie har djip rekke. Yn 'e tiid dat Inge swier wie, har búkje grouwer waard en har eagen yn 'e fierte begongen te stoarjen hie Geke har sa ticht by har dochter field. Se hienen in oare ferhâlding krigen, praten oer dingen dêr't se it noch noait

earder oer hân hienen. Se wienen nei elkoar tagroeid, diel-
den ûnderfinings, hellen oantinkens oan it ferline omheech,
mar Geke fertelde ek oer dêrfoar, doe't har bern der noch net,
mar ûnderweis wienen, hoe't dat fiede, wat dat yn 'e praktyk
betsjutte. Geke prate oer har langstme en bangens, oer it gelok
dat der net ynienen samar wie, mar mei de tiid sterker waard.
Oer har bern, har dochter, dy't foar har oer siet en frege, witte
woe. Soms woe se it leafst har holle tsjin dat groeiende búkje
fan Inge lizze en harkje hoe't dêr yn har in noch nijer libben
as dat fan harsels ûntstie.

Sels hie se har bern fier fan hûs krigen. Har heit en mem hie-
nen gjin auto en Jelte en sy wennen sa fier fuort dat se dêr net
gau even hinne koenen. Geke hie har sa mist doe't har earste
krekt berne wie. Se lei yn it sikehûs en wachte op de earmen
fan har mem om har hinne, op it opnimmen fan har bern yn
'e skurte fan 'e tiid, yn 'e rige fan froulju, dêr't no ien bykom-
men wie. Aanst by Inge, dy't gelokkich mar tritich kilometer
fierderop wenne, woe se der daliks by wêze. Se woe en soe dy
earste mominten net misse.

Inge belle. Se wie it fruchtwetter kwytrekke, trije wike te be-
tiid. Kalle en sy hienen nei it sikehûs west, mar wienen nei in
ûndersyk weromstjoerd. It koe oer in pear oeren trochsette,
mar it soe ek noch wol dagen duorje kinne.

Geke plôket oan 'e planten yn it finsterbank. Se knypt de
deade blêden derôf en ferfrommelt se. De kat streaket har by
de skonken lâns.

'Wat moat ik no, poes?' seit se. 'Aanst bin ik by mem en dan
mis ik it begjin fan myn beppesizzer. Of ik bin by Inge en
dan kin ik mem net mear oankrûpe foar't se yn oare hannen
oergiet.' Se rekkent. As se mei mem meigiet, kostet dat har op
syn minst in heale dei, miskien noch mear, ôfhinklik fan hoe't
it gean sil. As se nei Inge tagiet kin se inkeld by har sitte en

miskien noch in pear dagen wachtsje. Moat se ôfslute of by it begjin wêze?

Se skrikt as de tillefoan wer giet. It is Evert. Hy wol har sterkte winskje. Hy wit hoefolle fertriet it har docht om har mem aanst fuort te bringen. Geke hâldt de hoarn yn beide hannen. Se fertelt dat Inge belle hat, dat it spannend wurdt, dat as it trochset har earste pake- en beppesizzer deroan komt. Evert is der even stil fan. Hy begrypt dat se no net wit wat se dwaan moat.

‘Belje Inge mar op en sis mar dat se my op it wurk witte litte moatte hoefier it is. Asto dan it mobyltsje meinimst, kin ik dy op ’e hichte hâlde. Ik sit hjir fuort by it sikehûs. Asto der net daliks bist, dan bin ik der wol,’ seit er. Geke fielt hoe’t har hertslach sakket. Rêst. Evert kin har altyd wer mei de fuotten op ’e grûn krije. Sa ienfâldich is it. Dit lân is sa grut net of se kinne mei in pear oeren wer by elkoar wêze. Se knikt. Hy hat hielendal gelyk.

De kofje dy’t se foar harsels setten hie is kâld, mar se drinkt dochs de beker leech. Se heart har mem sizzen ‘dan wurde je moai na je doad’. Fan dy ûnsinnige útspraken hie se bytiden, fan dy sechjes dy’t Geke de lêste tiid hieltyd yn har holle heart. Se is al sa lang ûnwennich fan de mem dy’t se hie. Evert hat gelyk. Se moat derby wêze, al wie it mar foar harsels, om te sjen dat it no echt wier is, dat mem noait mear de mem wêze sil dy’t se earder wie.

Maart doart it net lûdop te tinken, mar se wit net hokker dei it hjoed is. Se sjocht dat it moai waar is. It sil simmer wêze. Dat kin se begripe. Yn'e tún bloeie de blommen as wie der neat oan 'e hân. Se stiet foar it rût en sjocht nei de loft: blau, de kleur dêr't se it measte fan hâldt. Se hat de deade blêden út de planten yn it finsterbank helle. Se ferkrommelt se tusken de fingers en betinkt dat de dokter wol mear sizze kin. Hy hat bloed ôfnommen de lêste kear dat se dêr wie. Hy woe witte oft har skildkliet wol goed funksjonearre, oft se gjin sûker hie, mar se wist sels wol dat har ferjitlikens dêr net fan kaam. It libben, de tiden en dagen, rinne har bytiden as sân troch de fingers. Se hat der gjin greep mear op. Alles oerkomt har.

Op 'e automaat soarget se alle dagen dat it hûs oan kant komt. Se drinke tegearre kofje. Jelte lêst de krante – dêr kin er wol in heale dei oer dwaan – en sy krijt no en dan in puzelboekje. Se test harsels. As se de measte hokjes ynfolje kin, dan falt it noch wol wat ta mei har. Se lit it Jelte sjen as se in puzel hielendal ynfold hat: sjoch, oplost. Dan knikt er. Moai. Hy seit net: wat geweldig, dat hie ik net mear fan dy tocht. Hy wit net dat har it swit yn 'e hannen stiet, sa slim dat se muoite hat om it glêde potlead fêst te hâlden, as se oan har test wurket. Har hiele libben hat se kryptogrammen oplost. Se wienen har net gau te dreech. Fjouwer, soms fiif stjerren koe se oan. Hy wit net dat se no stikem trijestjerreboekjes keapet. Soks hat er net yn 'e gaten. Hy sjocht hoe't se docht wat sa altyd al die, mar hat gjin idee hoe wurch se dêr no fan wurdt.

Soms is se sa tenein, dan soe se it leafst alles loslitte wolle, gean dêr't de dei har bringt: as it ljocht is de kleden iepen, as

de mage rattelt ite, as it tsjuster is de gerdinen wer ticht en op bêd. Dat soe it noflikst wêze. Mar dat kin net fansels.

De krante dy't iepenteard op 'e bank leit is fan moandei. Waskdei. Dúdlik. Se troppet op 'e solder de mesine fol, drukt op 'e knoppen en stoarret nei it rûne finsterke. Draaie, draaie. Skom. Stinne, krimmenearje. Alles wurket. Se hellet de droege wash fan in wike earder fan it rak en nimt de brot mei de trep ôf, nei de sliepkeamer. Op it brede bêd teart se altyd alles op. It guod dat net perfoarst strutsen wurde hoecht, strykt se ûnder it optearen glêd. Gyn beter strykizer as je hannen.

It rût stiet iepen en se rûkt gers. Jelte is oan it meanen. Se hâldt fan 'e simmer. De fûgels dy't har moarns wekker fluitsje binne no stil. It is waarm boppe, it swit stiet har ûnder de noas. De klok liedt. Hoe let is it no? Op healwei is se de tel fan 'e slaggen kwyt. Ien, twa, trije, mear. It gat. O godskes, it gat. Se leit de wash op steapeltsjes. Underguod, bêdeguod, skûteldoeken. Blau by blau, swart by swart. Ja. Fjouwerkant, rûn. Klean. Wat moat no earst? Se wit it net mear.

Der fljocht in flinter troch de keamer. Hy kin it iepen finster net mear fine en botst hieltyd tsjin 'e muorre. Tik, tik. Hy fladdert en besiket it noch in kear, fljocht omheech. Tik. Tsjin 'e souder. Hy is bang. Koe se him mar helpe. De kat dy't yn it finsterbank leit, wurdt wekker. Hy gappet, lûkt de rêch yn in bôge omheech en sjocht slûch om him hinne. As er de flinter yn 'e gaten krijt, giet er yn 'e jachthâlding sitten, de kop op 'e foarpoaten, de earen omheech. Deastil en mei heal tichtknypte eagen folget er de flinter. It begruttet Maart om it teare bistje dat triljend in útwei siket. Ksst, systert se tsjin 'e kat, bang dat de flinter tichtby komme sil en hy in úthaal docht, en se stampet mei de foet op 'e flier. De kat jout der neat om, liket it net ienris te fernimmen. Pas as se lilke nei him tarint en yn 'e hannen klapt sjit er ûnder it bêd troch de

sliepkeamer út. Maart sjocht him triomfantlik nei. As se har omdraait is de flinter fuort.

Jelte ropt by de trep op dat it tiid is foar in bakje kofje. Hy sil it sette. Komst ek? ropt er. Ja, ja. Se stroffelt hast oer de kat dy't no op 'e trep leit. Stom bist, seit se, as se foarsichtich by him lâns rint. Hy hat him oprôle en sliept hast al wer. Se woe dat sy in kat wie.

Dat er dêr sa'n drokte oer makket. Se komme de sliepkeamer yn en se rint fuort nei de stoel dêr't se har klean altyd oerhinne leit. Maart hat har himd al oer de holle strûpt as Jelte begjint te protteljen. De bril hat se op it plankje lein en se tyspelt mei de sluting fan har halsketting. Se heart Jelte wol, mar se ferstiet der neat fan.

'Maart,' seit er dan lûd. Hy wiist op it bêd, en no sjocht se wat er bedoelt. It optearde waskguod leit dêr noch. Sa kinne se der net yn. Maart slacht in hân foar de mûle. Se skammet har en sil de brot gau fan it bêd krije. De kreaze steapeltsjes falle om en alles rekket trochinoar. Jelte stiet mei de earmen by it liif lâns nei har te sjen. Dan, as se him dêr geduldich wachtsjend stean sjocht, wurdt se ynienen poerrazend.

'Wat?' ropt se nei him. 'Mei in minske dan noait wat ferjitte? Do bist perfekt, seker. Do dochst noait wat ferkeard. Do hoechst net by alles watst dochst nei te tinken en bang te wêzen dat dy dochs noch wat ûntkomt. By dy giet alles fansels.' Se is sa lilck dat se de hiele rottige troep fan it bêd faget. Wat kin it har skele dat skjinne wask net oer de flier heart te lizzen. Se moat hjir ek alles dwaan, alles mar ûnthâlde. Se moasten ris witte wat it har kostet om mei dy gatten yn 'e holle troch de tiid te kommen.

Se leaut dat se soks tsjin Jelte seit, raast. De wurden binne net te kearen. Dêr't se sa bang foar is hat se oan no ta foar harsels

holden. Se wol it net sjen litte, se wol it keare, feroarje, se hopet dat se de âlde wer wurdt, sadat oaren, benammen Jelte, har net oer har hoege te skamjen.

Dat se bang is om krekt sa te wurden as moeke dy't op 't lêst yn in ferpleechhûs bedarre om 't har holle bytiden in tjems wie, ropt se tsjin Jelte. Moeke hat dat jierren sein en hieltyd waarden by har de gatten yn 'e tjems grutter. De bern fernamen wat se fergeat, wat se net mear koe, hoe't se mei bange eagen om har hinne seach. Sa woenen se sels net wurde, dan mar earder wei, mar sa libje, dat noait. Moeke wist dat it net goed mei har gong, se ûntskuldige har oant se net mear yn 'e gaten hie wat ferkeard rûn. Stadichoan hearde se minder by de minsken en op 't lêst bleau se allinnich oer op har keale eilân. De moannen foar har dea koe se de holle net ienris mear oerein hâlde en hong se oan 'e tafel mei it kin op in kessen. Dat byld hat Maart al moannen wer libbensgrut foar eagen.

'Ik wol net by jim weidriuwe, Jelte,' gûlt se. 'Ik wol net sa wurde as moeke. Ik bin bang, help my, do moatst my helpe. Ik fiel my hieltyd mear allinnich.'

Jelte sjocht nei de klean dy't troch de sliepkeamer lizze. It liket as sil er laitsje, en Maart wol dat er dat docht. Laitsje. Wat kin it skele. Dit is har eigen grap, gjinien wit wat hjir bart en hoe't sy derom laitsje kinne. Se sil al nei him tarinne om yn syn earmen fuort te krûpen, om de skokjes fan syn liif te fielen, om dit priveewitten te dielen, sa't se mei oare dingen faak dien hawwe. Jelte stekt de earmen nei har út en slacht dy om har hinne. Dat leave liif. Se tutet syn blûse, wriuwet mei har holle tsjin syn skouder en sjocht omheech nei syn gesicht. Hy laket net. Se fielt de skokjes troch him hinne gean, mar dy binne net fan it laitsjen. Hy gûlt. De triennen rinne him oer de wangen. It is jierren lyn dat se him gûlen seach. Se wit net

mear wannear. Doe't Geke krekt berne wie? Doe't se sa siik wie? Wat hie se doe? Moeke gûlde sa doe't pa ferstoarn wie. Se sil it noait ferjitte. Hoe't moeke syn foto op 'e skoarstienmantel sette en sei dat it su'n lieve jonge... en de buorman doe't Doede ferdronk...mar dat heart der net by...

'Leave skat,' seit Jelte en hy tutet har hier, streaket har mei de hannen oer it gesicht. Se begrypt der neat mear fan. Wêr makket er him sa drok oer?

'No net, Jelte,' seit se en se makket har los út syn earmen. Protteljend krijt se de brot fan 'e flier. Altyd moat se achter har kont opromje. Se hat skjinn har nocht derfan. Se smyt de boel yn in hoeke fan 'e keamer. Se rêde har der moarn mar mei. Se klaait har fierder út en krûpt ûnder de tekkens.

Jelte hat lang wurk, mar op 't lêst skoot er nêst har. Hy leit in earm om har hinne en tutet har yn 'e nekke. It jûket en se moat derom laitsje. Net dwaan.

It is it plaatsje dat se no al jierren op it netflues mei werom nei hûs nimme: heit en mem tegearre op it stoepke foar de iepen doar. Se swaaie noch as Janny en Geke de bocht om gean en de auto út it sicht ferdwynt. Janny toetert noch in kear en Geke besiket troch de boskjes hinne te sjen hoe't har âlden har omdraaie en it hûs wer yngean. Dat slagget inkeld winterdeis as de strûken keal binne. No sjocht se neat mear.

Yn it doarp bloeie de beammen. Doe't se earder noch appel-en parrebeammen hienen, yn it oare hûs, dêr't de suskes op-groeid binne, wisten se altyd oft de bloei betiid of let yn it jier wie. Op mem har jierdei wie it de trochsneedtiid dêrfoar. De natuer is moai op skema. De sinne skynt noch fûl en Janny lûkt de klep boppe it foarrút del. Sy is krekt wat grutter as Geke en it skaad falt by Janny oan 'e mûle ta, wylst Geke it fûle ljocht krekt yn 'e eagen krijt. Se hat har sinnebril thús lizze litten en al gau begjinne har eagen te trienjen.

As se op 'e autodyk sitte, freget Janny har oft se in sigaret oanstekke wol. Der leit in pakje yn it kastje. Geke stekt twa yn 'e mûle, ynhalearret djip en lit de reek om har holle kringelje. It pript har gemien yn 'e eagen en as se dy stiif tichtknypt rôlje har in pear triennen oer de wangen. Se moat hoastje en fielt hoe't har de holle read wurdt. Se krijt altyd samar in kleur.

'Alles goed?' freget Janny. Se hawwe noch net folle sein. Sa giet it wol faker op 'e weromreis. De hiele dei ha se sosjaal wêze moatten, it praat op gong holden, en no't it feest achter de rêch is moatte se earst even bekomme. Geke prûst in pear kear en dêrmei is it hoastjen oer. Se siket in bûsdoek út har tas en faget troch de eagen. Se knikt, mar Janny sjocht it net, dy hat de eagen wer op 'e dyk.

‘Hé,’ seit se. Se wol antwurd en Geke seit: ‘Ja, ju, gewoan de reek en de sinne en dat stomme hoastjen.’ Se sizze al jierren dat se eins ophâlde moatte fan roken, mar it slagget gjinien fan beiden.

Om Snits hinne stean de measte ljochten op read. Se hawwe al in iepen brêge en in trein hân. It avensearret hjir foar gjin meter. Geke suchtet as se ek foar it lêste ljocht stilstean moatte. Se wol hjirwei, Fryslân achter har litte, mar se hat ek noch gjin nocht oan thús dêr ’t de tillefoan gean kin en Evert en de bern in berop op har dogge.

‘Fûnsto..., “ Begjint Janny. ‘Hiesto....’ Se moatte laitsje. Hoe faak is har dat al net oerkommen dat se tagelyk begjinne te praten nei in stilte. It komt sels wol foar dat se tagelyk itselde wurd sizze. Mem sei dan: in Joadsje geboren. Mem hie wol faker fan dy útspraken dy’t men nei de oarloch net mear hearde te brûken. By har skimeren de diskriminearjende siswizen noch troch it spraakgebrûk. Doe’t Geke as bern wat âlder waard begriep se troch dy frjemde, skandalige útdrukkings dy’t mem bytiden út ’e mûle floepten hoe djip en algemien it delsjen op ’e Joaden ek hjir wêze moatten hie. Se hie mear fan dy ûnferwachte sechjes. ‘Was? Op je gat smere en naar Engeland glide.’ Dat kaam út ’e oarloch. As se dêr as bern nei fregen, fertelde mem wol wat mear oer dy tiid. Se hie de oarloch as bern meimakke, se wie krekt sân jier doe’t dy begong. It wienen flarden dy’t se ûntholden hie, miskien om ’t se sels lang net alles begriep wat doe barde. Se hie opslein wat se seach en hearde. De bylden hie se ûntholden, sûnder útlis ûnder de plaatsjes. Dat har heit en broer yn it ferset sieten, mar dat se dêr net in soad fan meikrigen hie, inkeld spanning, fertelde se dan, en dat se wòl sjonge koenen, dy Dútsers, as se troch de strjitten marsjearden. Op skoalle moasten se ûnder de banken as de fleantugen oerkamen en yn ’e dagen fan ’e

befrijing sieten se mei-inoar yn 'e kelder. Echte honger hienen se net hân. Mar se hie altyd ûntholden hoe't pa in pear dagen nei de befrijing stikjes wite bôle yn reepkes snijde en dy útdielde as wie it de lekkerste taart.

Har reaksje as ien fan 'e bern fallen wie en it foel wat ta mei it seare plak wie faak: doch der mar wat joadeflibe op. As Geke dêr letter wolris wat fan sei, seach mem har meastal ferheard oan. Dat miende se dochs net, dat hie neat mei de Joaden te krijen. Dat wienen sechjes fan earder doe't sysels noch lyts wie. It hie by har deselde lading as 'ouwe seun' of 'wilst wel love'. It hearde by Harns en by har, dat moast Geke net sa serieus nimme.

'Do earst,' seit Geke. Janny drukt har sigaret út yn 'e jiskebak en skoot dy mei in hurde klap ticht as woe se dêrmei wat ôfslute.

'Fûnsto mem net wat frjemd?' Geke hat de hiele dei tocht dat it oan har lei, dat se wurch wie en mear achter mem har hâlden en dragen socht as dat der wie.

'Hé.' Janny hat gelyk, Geke is der net by mei de holle. Der komt hjoed fan alles omheech en se begrypt net wêr't it weikomt. Soe it komme fan 'e magyske âldens dy't mem berikt hat? Sechstich wurde is dochs in hiele stap. Mem, en dêrmei eins sysels ek, begjint oan in nije faze yn har libben. Geke en Maart skele mar tweintich jier. Oer in wike wurdt Geke fjirtich. Is it dat wat har yn 'e wei sit? Eins fynt se it ûnsin om sa'n gefoel fan 'wêr binne wy bedarre, hoe wie it earder en hoe sil it no fierder' oan in jiertal te ferbinen.

'Do bist jonger en net de âldste,' seit se lûdop. Janny sjocht har mei grutte eagen oan.

'Wêr hast it oer?'

'Dat mem foar in part foar dy dochs wat oars betsjut as foar my.'

‘Hoesa?’ Janny hie hiel oare dingen ferwachte. Geke sels ek, mar no’t se it sein hat, wit se ynienen better wat har sa wurch makket. Se fertrout it net mei mem, mar se kin dat probleem der even net by hawwe. Fan jongs ôf hat se mem op har manier holpen om troch de tiid te kommen. De ôfrûne jierren hat se hieltyd better begrepen dat se har altyd persoanlik ferantwurdlik field hat foar de hiele húshâlding om ’t mem wit-hoefaak siik wie, te jong foar trije bern fuort achterinoar oan. Doe’t se sels al bern hie en bytiden fêst drige te rinnen yn har eigen bestean, seach Geke wat langer wat better hoe’t dat mei mem west hie. Noch sa faak liek it gedrach fan mem op dat fan it famke dat fereale wie op de man dêr’t se by opseach, mar dy’t har fan syn kant sa faak net stean seach of alles mar gewoan fûn wat se foar him die. Mem hat al har troude jierren wachte. Se hie noait de tiid fûn om folwoeksen en selsstannich te wurden. Se hold fan har man, mar stelde har wat de leafde oanbelange ek hielendal ôfhinklik fan him op. Se hold ôfgrysluk fan har bern, mar dy waarden grutter en gongen it hûs út. Pas de lêste jierren hie se de tiid en de kâns om harsels te finen, en no soe se dan al op ’e weromreis wêze, wylst se noch net ienris wist hoe’t it wie om ûnôfhinklik en echt folwoeksen te wêzen.

It flitst Geke troch de holle en se fielt hoe’t dit besef har ynienen troch it liif lûkt. Se leit de hannen iepen yn ’e skurte, se fernimt hoe’t har skonken weak wurde, har rêch muoite hat om har oerein te hâlden. Se begjint te gûlen, stil, as wurdt djip yn har in kraan iepen setten en siket alles wat se al dy jierren mei safolle muoite fêstholden hat in wei nei bûten.

Janny sjocht fan Geke nei de dyk en fan ’e dyk nei Geke. Se rikt nei it kastje, mar as se it ridendewei net iepen krije kin, leit se in hân op Geke har knibbel.

‘Toe, Geke, sis wat,’ seit se, mar dy rekket hieltyd mear oer-

stjoer. Se lit har gean. It snot rint har út 'e noas, mar se brûkt har bûsdoek oars net as om yn te knipen.

'Wy gean noch net nei hûs,' beslút Janny. 'Oer in pear kilometer is in restaurant. Ik belje wol even dat we wat letter komme. Do moast earst mar ris prate.' It liket as heart Geke har net, mar se protestearret ek net as Janny de ôfslach nei it restaurant nimt.

As se it parkearplak opride, flústert Geke dat se earst even wat rinne wol. Sa kin se der net yn. Janny leit bûten in earm om har hinne, mar dêr moat Geke noch folle hurder fan gûle. Se slacht de earmen om Janny hinne en gûlt har skouder wiet. Janny kloppet har wat ûnhandich op 'e rêch en flústert har delbêdzjende wurden yn it ear.

'Toe no, Geke, sa ken ik dy net,' seit se.

'Dat is ferdomme no krekt it probleem,' snottert Geke. 'Sa ken gjinien my. Mar ik ken mysels sa wol. Ik ha wat ôfgûld yn mysels, ik haw it allinnich altyd fuortstoppe, nei binnen slokt, sadat gjinien der lêst fan hawwe soe.' Se lit Janny los en snút de noas. Troch de triennen hinne glimket se nei har suske. It slimste is foarby. Janny glimket wifeljend werom.

'Giet it wat better?' freget se. Geke krijt har by de hân.

'Kom,' seit se, 'wy bestelle wat lekkers, hiel fet en hiel ferkeard. Ik traktearje.'

'Wy reitsje mem kwy't,' seit Geke as se it earste slokje fan har wyn dronken hat.

'Dat woe ik sakrekt sizze. It wie frjemd hjoed. Se kaam der hielendal yn om. Soe it fan 'e spanning komme, dat heit no mei pensjoen is en dat er har alle dagen op 'e lippe sit?' Janny stoarret yn har glês as soenen dêr de antwurden weikomme. Se skodhollet.

'Fan dy lytse dinkjes. Seachst dat se omke Jan in borrel joech,

wylst de kofje noch net ienris ynskonken wie? En se woe kof-jetiïd mei alle geweld mei de taart wachtsje. Dat hearde sa, sei se, dat koe sa betiïd noch net.'

'Se stie dêr mar.' Geke sjocht Maart wer foar har, hoe't se yn 'e keuken foar it oanrjocht stie en nei de smoarge brot seach. It wie as koe se net betinke wat al dy kop-en-pantsjes dêr moasten. Sels stie Geke foar de iepen doar yn 'e gong, se soe wat út 'e keuken ophelje, mar se bleau foar de drompel stean doe't se mem dêr sa seach. Ut 'e keamer wei kaam in bêst stik leven, mar it wie as hearde mem neat, as stie se hielendal allinnich op in eilantsje.

'As wy it stjoer net yn 'e hannen nommen hienen, wie it in grutte gaos wurden,' mient Janny. 'Heit is ek net bepaald fan it húshâldlike soarte. Dy sit dêr mar en wachtet oant er betsjinne wurdt. Hoe soe dat gean as wy der net binne?'

it iten wurdt brocht en se swije wylst de ober alles foar har klearset. Geke freget om noch in glês wyn en sjocht Janny freegjend oan. Nee, mar net, sy moat noch ride.

Se bûge har oer de boarden en litte it drege praat even foar wat it is, sizze tusken de happen troch hoe lekker se dit fine en dat it hearlik is om in kear net sels te sieden, mar samar oan te skowen wylst alles wat se nedich hawwe oandroegen wurdt. De ober freget healwei oft alles neffens winsk is en se knikke, kin net better. Se knappe der suver fan op.

'Sille wy hjir oer tsien jier nochris ite?' Geke lit wat dreame-riich it lêste slokje wyn yn it glês draaie. Janny skoot har stoel tebek en stekt in sigaret op. Se dreamt even mei Geke mei.

'Wêr soenen wy it dan oer ha? De bern de doar út. Ik moat der noch net oan tinke.'

'Miskien hast dan wol beppesizzers.' Janny hâldt fan drokte, se fielt har op har bêst as se safolle mooglik bern mei oanhing om 'e tafel hat. Se soe dêr it leafst de earmen ominne lizze en

al dat eigene, fertroude foar altyd fêsthâlde. Geke hâldt ek fan har man en bern, net minder, mar se mei ek graach ris even allinnich wêze. Soms woenen se wolris ruilje fan aard. Geke soe wat memmiger wêze wolle en wat makliker mei drokte omgean kinne, Janny wat selsstanniger en minder ôfhinklik fan selskip om har goed te fielen.

‘Dan kinst in hiel boek achterinoar útlêze en ast fuort wolst sûnder dy soargen te meitsjen de doar achter dy tichtlûke,’ gunt Janny Geke.

‘Inge foar de klasse,’ seit Geke, ‘Lars út in fletsje wei achter de famkes oan. Do bist grif earder beppe, ik sjoch jim Karin wol mei in keppel bern.’

It neigesetsje bestiet út sûkelade-iis mei in berch slachrjemme. Se ha dêr spesjaal om frege.